

УДК 159.98

DOI <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2025-1-9>

КОМПЛЕКСНИЙ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОДІАГНОСТИЧНИЙ СУПРОВІД ВИКЛАДАННЯ «УПРАВЛІННЯ КАР'ЄРОЮ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІВ (ПРИВАТНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «КИЇВСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»)

Корнієнко Олексій Васильович,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Приватного вищого навчального закладу «Київський медичний університет»

ORCID ID: 0000-0001-7014-5940

Актуальність представленого змісту статті можливо розглядати як з теоретико-методологічних, так і з прикладних аспектів фахівцям психолого-педагогічної науки та практики. Автор представляє методологію апробації навчального курсу «Управління кар'єрою» для студентів другого курсу медиків, міжнародного факультету Київського медичного університету з паралельним застосуванням комплексних психодіагностичних методик. Упродовж останніх трьох років проводилася апробація відповідних тем, переклад та перевірка надійності текстів опитувальників як українською, так й англійською мовою. Деякі психодіагностичні методики застосовували для викладання студентам-іноземцям – медикам третього курсу дисципліни «Доказова медицина». Відповідно до навчального навантаження, ці дисципліни бути вивчені в обсязі 20 годин, 10 планових пар для кожної академічної групи в змішаному форматі аудиторне / дистанційне викладання з урахуванням дотримання питань безпеки за умов широкомасштабної війни Росії проти України. Після оголошених повітряних тривог усі учасники навчального процесу мали перебувати в безпечних місцях (облаштованих бомбосховищах). Ми застосовували такі психодіагностичні методики: мотиви вибору професії лікаря, типологічні, індивідуально-психологічні прояви інтегральності темпераменту, депресивні стани, емпатичні здібності майбутніх лікарів. Дослідження проводили в змішаному форматі аудиторно / дистанційно. Новизною статті є включення інтерактивного компонента на прикладі обговорення отриманих результатів психодіагностичних досліджень студентів на платформах Google Class кожної академічної групи. Допускаємо доцільність упровадження комплексного індивідуально-психодіагностичного супроводу при викладанні інших нормативних дисциплін для підготовки сучасних фахівців-медиків.

Ключові слова: психодіагностичний комплексний підхід, особистість сучасного лікаря, змішане викладання / навчання, Google Class-простір, оптимізація навчального процесу.

Korniienko Oleksii. Comprehensive individual-psychodiagnostics support for teaching “Career management” for dental students (Private higher educational institution of Kyiv Medical University)

The relevance of the article can be considered from both theoretical and methodological and applied aspects for specialists in psychological and pedagogical science and practice. The author presents the methodology for testing the training course “Career Management” for second-year medical students of International Faculty of Kyiv Medical University with parallel application of complex psychodiagnostics techniques. Over the past three years, relevant topics have been tested, and the questionnaire texts have been translated and verified for reliability both Ukrainian and English. Some psychodiagnostics techniques were used to teach the discipline “Evidence-Based Medicine” to third-year foreign medical students. In accordance with the academic load, these disciplines will be taught in the amount of 20 hours, 10 planned pairs for each academic group in a mixed classroom/distance learning format, taking into account security issues in the context of Russia's large-scale war against Ukraine. After the declared air raid alarms, all participants in the training process were to be in safe places (equipped bomb shelters). We applied the following psychodiagnostics methods: motives for choosing the profession of a doctor; typological, individual-psychological manifestations of temperament integrity, depressive states, empathic abilities of future doctors. The research was conducted in a mixed classroom/distance learning format. The novelty of this article is the inclusion of an interactive component on the example of discussing the results of psychodiagnostics studies of students on the Google Class platforms of each academic group. We admit the feasibility of implementing comprehensive individual psychodiagnostics support when teaching other normative disciplines for the training of modern medical specialists.

Key words: *psychodiagnostics comprehensive approach, personality of a modern doctor, blended teaching/learning, Google Class space, optimization of the educational process.*

Вступ

Мотивами підготовки матеріалів статті до № 1(7) 2025 фахового журналу «Наукові записки. Серія Психологія» Центральноукраїнського Державного університету імені Володимира Винниченка були декілька основних чинників. **По-перше**, підтримати ініціативу колективу журналу підготувати до видання актуальні особисті напрацювання, теоретичний аналіз досліджуваної проблеми, отримані комплексні емпіричні результати. **По-друге**, поширити в соціальних мережах позитивну інформацію про видання електронної версії журналу для українськомовних та іноземних представників психолого-педагогічної науки. **По-третє**, відстежувати публікаційну активність освітян, науковців України, що розвивають нові напрями, знаходити однодумців, науковців, які продовжують вивчати, досліджувати поведінку громадян, військових за умов широкомасштабної війни Росії проти України.

Використання прикладних аспектів психолого-педагогічних підходів та психодіагностики в різних сферах життя є предметом як теоретичних розвідок, так й емпіричних досліджень науковців-соціологів, психологів, соціальних працівників, психіатрів різних країн світу. Предмет нашого інтересу – особливості організації та проведення навчального процесу, тренінгів, досліджень у закладах вищої освіти. Проведений попередній аналіз публікацій українських учених створив ефект першого враження та допоміг знайти невирішені напрями спеціальних досліджень. Монографію на тему «Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря» [7, с. 334] присвячено проблемі становлення особистості майбутнього лікаря в процесі навчання в закладі вищої медичної освіти. У науковому дослідженні обґрунтовано й представлено концептуальну модель особистісного становлення студентів-медиків, у якій автор обстоює необхідність впровадження цілісного психолого-педагогічного процесу, розробки методології викладання навчальних дисциплін. Автор монографії вміщує перелік психодіагностичних методик, які активно використовував для комплексних досліджень особистості сучасного медика. Подальший змістовний аналіз публікацій інших фахівців України [1, с. 52–54] медицини в обраному напрямі досліджень дав нам змогу виокремити такі важливі орієнтири. Автор статті, співробітник Харківського національного медичного університету, провів комплексне психодіагностичне обстеження 256 лікарів-інтернів Харківського національного медичного університету обох статей віком 23–30 років. Результати виявилися такими: феномен розладів адаптації лікарів-інтернів до професійної діяльності допоміг виокремити основні типи дезадаптивних реакцій: астеничний, дисфоричний, астено-апатичний, тривожно-депресивний, адиктивний та психосоматичний – як продовження аналізу публікації групи інших учених [5, с. 88–95], які наголошують на важливості таких висновків у результаті проведеного дослідження. Психологічний супровід професійного становлення лікаря на різних етапах професійної підготовки сприятиме розвитку самосвідомості, рефлексії, самоаналізу, забезпечуватиме формування навичок міжособистісної взаємодії в лікувально-діагностичному процесі. Привертає увагу стаття [6, с. 108–115], у якій автор авторитетно представляє своє бачення особистісних складників професійного становлення майбутніх лікарів в умовах навчально-професійної підготовки у закладі вищої медичної освіти – спрямованість особистості, професійно важливі якості й професійна компетентність.

Автор статті, також [4, с. 39–47], представляє матеріали змісту особливостей викладання «Медичної психології» студентам-іноземцям, представникам різних східних культур, віросповідань, стилів життя: Ірану, Іраку, Індії, Південної Кореї, Японії, Африки та Єгипту на базі Інституту біології та медицини Київського національного університету імені Тараса Шевченка впродовж 2018–2019 років. Так, проведено змішане навчання для 15 студентських груп, усього 129 осіб.

Матеріали та методи

Метою проведення комплексних досліджень було застосування таких психодіагностичних методик: 1) двофакторна модель особистості (інтро-амбіверсії-екстраверсії / емоційної стабільності / нормостенічності / емоційної нестабільності Г. Айзенк, І. Сибіл [8], адаптована А. Шмельовим, Д. Райгородським; 2) інтегральність темпераменту за методикою Ю. Белова. Перші дві методики пройшли перевірку та адаптацію українською / англійською мовою як на іноземних студентах, так і на українцях другого курсу впродовж останніх трьох років у структурі навчального процесу Київського медичного університету (міжнародний факультет, кафедра соціально-гуманітарних наук). Студентам викладали з певною періодичністю дві навчальні дисципліни: Evidence based Medicine / Career management; 3) методика диференціальної діагностики депресивних станів В. Жмурова (переклад та адаптація українською / англійською мовою) – психосоматично-орієнтована методика; 4) методика діагностики рівня емпатійних здібностей В. Бойко (проведена двомовна перевірка та адаптація); 5) мотиви вибору професії лікаря групи угорських фахівців Р. Молнар та ін. (з перекладом, адаптацією українською мовою) [9, с. 494–502].

Представлений перелік психодіагностичних методик активно використовував автор статті впродовж багаторічної роботи та проведення досліджень на студентах різних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка 1994–2021 років [2, с. 157–166; 3, с. 144–151].

Результати

Ми провели коректний середньостатистичний, кореляційний, порівняльний аналіз окремо для вибірки юнаків ($n=19$) та дівчат ($n=48$) студентів-стоматологів другого курсу Київського медичного університету впродовж першого півріччя 2024–2025 навчального року з подальшим обов'язковим порівняльним аналізом та відповідними висновками, рекомендаціями для подальшого застосування в побудові послідовної системи кар'єрного зростання й удосконалення унікальних індивідуально-психологічних відмінностей з урахуванням навичок корекції динамічних психосоматичних станів здоров'я норми / передхворобливих / межових станів.

Узагальнений огляд комплексних проявів та індивідуально-типологічних особливостей двох груп досліджуваних юнаків ($n=19$), дівчат ($n=48$) студентів другого курсу стоматологів Приватного вищого навчального закладу «Київського медичного університету» був таким.

Для 63% (12 досліджуваних) були характерними комплексні прояви «інтроверсії» (7–10 балів), 31% (6 осіб) – «амбіверсії» (11–14 балів), 5,26% (один досліджуваний) – «потенційний екстраверт». Так, досліджувана група юнаків $n=19$ була ідентифікована як «потенційні інтроверти» ($10,05 \pm 2,83$).

Рис. 1. Індивідуально-типологічні показники юнаків ($n=19$)

За показниками другого важливого фактору особистості за концепцією Г. Айзенк, І. Сибіл (1964) наводимо такі динамічні показники. Для 26,31% (5 осіб) були діагновані за такими характеристиками: «емоційна стабільність» (3–6 балів), «потенційна емоційна стабільність» (7–10 балів). У групи з 8 осіб (42,10%) (11–14 балів) установлена «нормостенічність» (врівноваженість функціонування процесів збудження/гальмування). Для 6 досліджуваних (31,57%) були характерні: «потенційна емоційна нестабільність», «емоційна нестабільність» (15–18 балів, 19–22 балів). Загалом у юнаків комплексні показники емоційної стабільності / нормостенічності / емоційної нестабільності виявилися $12,68 \pm 4,57$.

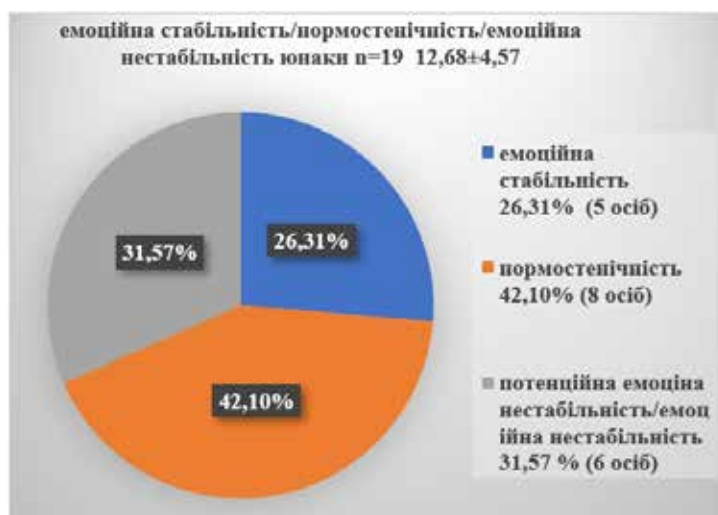

Рис. 2. Емоційна стабільність / нормостенічність / емоційна нестабільність юнаків, n=19

Продовжуючи аналіз даних комплексних індивідуально-психологічних відмінностей дівчат-стоматологів (n=48) з використанням подібних психодіагностичних методик, ми отримали такі результати 20,83% (10 осіб) «потенційні інтроверти», 43,75% (21 осіб) «амбівертованість», 35,41% (17 осіб) із суттєвими проявами «потенційних екстравертів», «екстравертів». Загалом ця група досліджуваних виявилася з психотипом «амбіверсія» $12,91 \pm 3,73$.

Звернули вагу на інші комплексні показники у 12,5% (6 осіб) «потенційної емоційної нестабільності», «емоційної нестабільності» (19–22 бали) відповідно до концепції двох факторної теорії особистості Г. Айзенк, І. Сибіл (1964) інтро-екстраверсії / емоційної стабільності / нестабільності ми вважаємо за доцільне враховувати ці показники при обговоренні отриманих емпіричних результатів. У 33,33 (16 осіб) «нормостенічність» (урівноваженість проце-

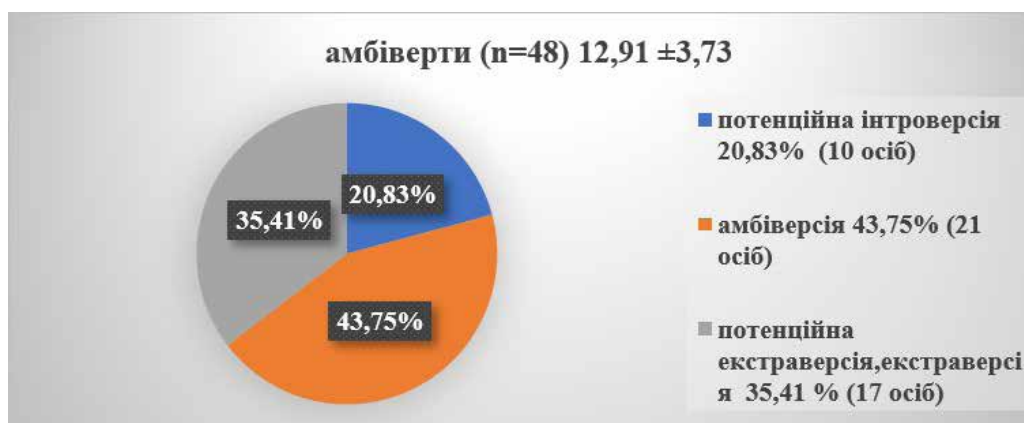

Рис. 3. Індивідуально-типологічні показники дівчат, n=48

сів збудження / гальмування). Для 45,83% (22 осіб) був виявлений широкий спектр проявів: «потенційної емоційної нестабільності», «емоційної нестабільності», «вираженої емоційної нестабільності».

Доцільним продовженням досліджень був аналіз та інтерпретація результатів показників «методики діагностики емпатійних здібностей В. В. Бойко» у групі юнаків-стоматологів, $n=19$. На прикладі 5 досліджуваних 26,31% загальної вибірки з урахуванням установлених критеріїв оцінювання – (менш ніж 14 балів) показали: «дуже низькі показники емпатії», 63,15% (12 осіб) з виявленими проявами на межі (15–21 балу), «занижені показники емпатії» 10,5% (дві особи) із «середніми показниками емпатії» (22–29 балів).

Рис. 4. Емоційна стабільність / нормостенічність / емоційна нестабільність дівчат, $n=48$

Привертають увагу отримані результати варіабельності проявів емпатії групи досліджуваних дівчат-стоматологів ($n=48$) 18,75% (9 осіб) з показниками дуже «низького рівня емпатії», 51,16% (26 осіб) виявилися з «заниженим рівнем емпатії», у 27,08% (13 осіб) – «середній рівень емпатії».

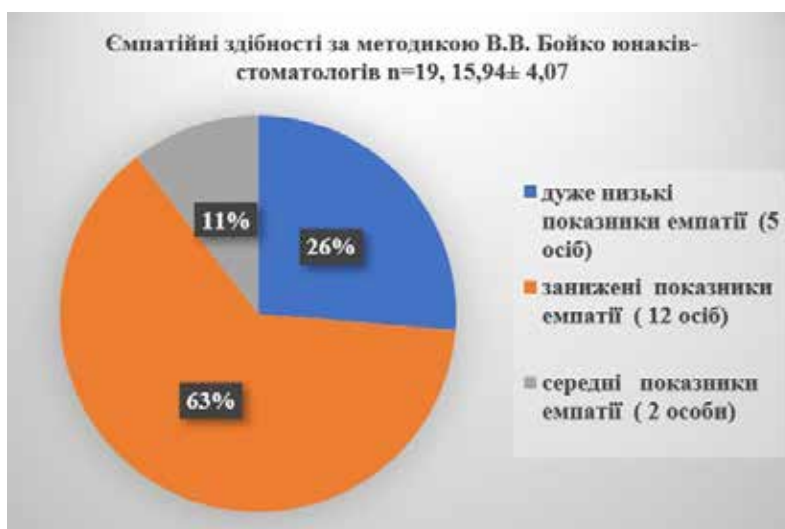

Рис. 5. Емпатійні здібності за методикою В. В. Бойко юнаків-стоматологів, $n=19$

Рис. 6. Емпатійні здібності за методикою В. В. Бойко дівчат-стоматологів, $n=48$

Важливою частиною представлених матеріалів статті було проведення «методики диференціальної діагностики депресивних станів В. А. Жмурова» у вибірці юнаків-стоматологів другого курсу 21,05% (4 особи) проявили себе як «відсутність депресії чи незначної (апатії)» (перший рівень проявів депресії) з урахуванням встановлених довірчих інтервалів (1–9 балів). 8 осіб (42,10%) з показниками «мінімальної депресії (гіпотимії, заниженого настрою)» з установленими діагностичними інтервалами (10–24 бали) (другий рівень проявів депресії) 21,05% (4 особи) з третім рівнем «легкої депресії (дисфорії)» з довірчими інтервалами (25–44 бали) (третій рівень проявів депресії), 2 особи (10,5%), «помірна депресія (розгубленість)» з урахуванням встановленого інтервалу (45–67 балів) (четвертий рівень проявів депресії). Одна особа (5,26%) з «виражена депресія (тривога)» на інтервалі 68–87 балів (п'ятий рівень проявів депресії).

Отримані детальні та структуровані результати диференціальної діагностики депресивних станів В. А. Жмурова в групі досліджуваних дівчат ($n=48$) розкрили такі особливості на відміну від групи юнаків ($n=19$). Так, наприклад, у 8,33% (4 особи) нами встановлено «відсутність депресії чи (незначна апатія)» (перший рівень), 25% (12 осіб) – «депресія мінімальна (гіпотимія)» (другий рівень), 50% (24 осіб) – «легка депресія (дисфорія)» (третій рівень), 16,66% (8 осіб) «помірна депресія (розгубленість)» (четвертий рівень).

За остаточними висновками та порівнянням показників депресивних проявів двох груп юнаків ($n=19$) та дівчат ($n=48$) ми виявили подібні значення $27,42 \pm 18,26$ «депресія легка дисфорія» у юнаків ($n=19$) на відміну від групи дівчат ($n=48$) $29,00 \pm 13,22$ ($p > 0,05$).

На нашу думку, важливими є такі дані комплексних досліджень, представлені в наступних двох таблицях № 1, 2.

Висновки

З урахуванням проведеного теоретико-методологічного аналізу публікацій фахівців різних країн світу та особистих емпіричних досліджень у структурі навчального процесу Київського медичного університету (вищий приватний навчальний заклад) впродовж першого півріччя дійшли таких робочих висновків та практичних рекомендацій з удосконалення планування та проведення навчального процесу для студентів-стоматологів другого курсу.

1. У статті розглядаються результати психодіагностичного дослідження студентів-стоматологів 2-го курсу Київського медичного університету. Дослідження проводилося з метою вияв-

Таблиця 1

Результати середньо-статистичних відмінностей, рейтингу проявів вибору професії
лікаря-стоматолога студентами другого курсу дівчатами (n=48) та юнаками (n=19)
стоматологами другого курсу Київського медичного університету

Дівчата (n=48)			Юнаки (n=19)		
Номер рейтингу	Назва мотивів	Показники, значущість відмінностей	Номер рейтингу	Назва мотивів	Показники, значущість відмінностей
1	Схильність	4,62±4,55, p<0,05	1	Добре сплачувана професія	4,50±0,61, p>0,05
2	Добре сплачувана професія	4,39±4,55, p>0,05	2	Можливості	4,22±0,73, p<0,05
3	Можливості	4,31±0,97, p<0,05	3	Високий престиж професії	4,00±1,13, p>0,05
4	Допоміжна професія	4,02±0,72, p>0,05	4	Допоміжна професія	4,00±1,13, p>0,05
5	Високий престиж професії	3,97±1,04, p>0,05	5	Робота з людьми	3,61±0,91, p<0,05
6	Робота з людьми	3,37±1,28, p<0,05	6	Схильність	3,50±0,92, p<0,05
7	Медичний приклад як професії	2,97±1,27, p>0,05	7	Медичний приклад як професії	2,88±1,07, p>0,05
8	Вплив сім'ї	2,37±1,31, p<0,05	8	Предмети вступу	2,61±1,24, p<0,05
9	Єдина відома професія	2,35±1,40, p<0,05	9	Вплив сім'ї	2,55±1,38, p<0,05
10	Шкільні оцінки	2,33±1,19, p<0,05	10	Книги, фільми	2,27±1,36, p>0,05
11	Предмети вступу	2,27±1,08, p<0,05	11	Єдина відома професія	2,11±0,83, p<0,05
12	Книги, фільми	2,06±1,31, p>0,05	12	Шкільні оцінки	1,88±1,07, p<0,05
13	Особиста хвороба	1,52±0,87, p<0,05	13	Особиста хвороба	1,27±0,46, p<0,05

Таблиця 2

Порівняльний аналіз проявів кореляційних відмінностей двох груп дівчат (n=48), юнаків (n=19) – стоматологів другого курсу ВПНЗ Київський медичний університет на прикладі комплексних чинників (мотивів вибору професії, типології, темпераменту, емпатії, депресивного стану)

Дівчата n= 48		Юнаки n= 18	
1		2	
“Вік”	↔ “Емпатія” (-0,306*, p>0,05) “Високий престиж професії” (-0,454*, p>0,01)	“Вік”	↔ “Предмет вступу” (-0,498*, p>0,05)
“Психотип”	↔ “Холеричність” (0,59*, p>0,01) ↔ “Емпатія” (-0,53**, p>0,05) ↔ “Можливості” (-0,305*, p>0,05) ↔ “Схильність” (-0,83*, p>0,05)	↔ “Щирість” (-0,489*, p>0,05) ↔ “Флегматичність” (-0,476*, p>0,05) ↔ “Депресивний стан” (-0,476*, p>0,05)	↔ “Емоційна стабільн. / нормст. / емоційна нестаб.” (-0,493*, p>0,05)
“Холеричність”	↔ “Депресивний стан” (-0,346**, p>0,05) ↔ “Емпатія” (-0,186*, p>0,05) ↔ “Схильність” (-0,159*, p>0,01)	↔ “Сангвінічність” ↔ “Можливості” ↔ “Добре сплачувана професія”	↔ “Єдина відома професія” (0,486*, p>0,05) ↔ “Предмет вступу” (0,548**, p>0,05) ↔ “Предмет вступу” (-0,462**, p>0,05)

Продовження таблиці 2

1		2	
“Емпатія”	← “Можливості” (-0,90*, p>0,05) ← “Високий престиж професії” (0,490*, p>0,05)	← “Високий престиж професії” ← “Медичний приклад” (0,492**, p>0,05)	
“Можливості”	← “Шкільні оцінки” (0,82*, p>0,05) ← “Схильність” (0,74*, p>0,05) ← “Вплив сім’ї” (0,282*, p>0,05)	← “Добре сплачувана професія” ← “Медичний приклад” (0,462**, p>0,05)	

лення індивідуально-психологічних особливостей студентів, їхніх мотивів вибору професії, рівня емпатії та схильності до депресивних станів.

2. У результаті дослідження були отримані дані про: типологічні особливості студентів (інтроверсія, екстраверсія, амбіверсія), рівень емоційної стабільності, рівень емпатії, схильність до депресивних станів, мотиви вибору професії лікаря.

3. Отримані результати були проаналізовані з використанням методів математичної статистики.

4. За результатами дослідження зроблено висновки про необхідність індивідуального підходу до навчання студентів-стоматологів з урахуванням їхніх індивідуально-психологічних особливостей.

5. Результати дослідження можуть бути використані для оптимізації навчального процесу в медичних ЗВО, а також для розробки програм психологічної підтримки студентів-медиків.

6. Стаття має наукову та практичну цінність, оскільки містить результати оригінального дослідження, яке може бути використане для покращення якості підготовки майбутніх лікарів.

Література:

1. В'юн В. В. Система медико-психологічної підтримки лікаря у період адаптації до професійної діяльності. *Архів психіатрії*. 2016. Т. 22. № 4 (87). С. 52–54.
2. Корнієнко О. В. Індивідуально-типологічний (екстравертований) та факторно-порівняльний аналізи психосоматичного здоров'я студентів дівчат та юнаків КНУ імені Тараса Шевченка. Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, Ніжин : ПП Лисенко, 2015. Том. IX. Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. Вип. 7. С. 157–166.
3. Корнієнко О. В. Індивідуально-типологічний (інтровертований) та факторний аналізи психосоматичного здоров'я студенток-дівчат КНУ імені Тараса Шевченка. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Додаток 1 до Вип. 35. Том VIII (59): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К.-Гносис, 2015. С. 144–151.
4. Корнієнко О. В. Досвід викладання «Медичної психології» студентам-іноземцям Інституту Біології та Медицини Київського національного університету імені Тараса Шевченка. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. № 3, 2021. С. 39–47. DOI <https://doi.org/10.51547/rpp.dp.ua/2021.3.7>
5. Лазуренко О. О., Сміла Н. В. Психологічний супровід професійного становлення лікаря як складова компетентнісного підходу в медичній освіті. *Наукові записки. Серія: Психологія*, 2024, С. 88–95. DOI <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2024-1-12>
6. Левко О. Психологічні особливості професійного становлення майбутніх лікарів. *Психологія: реальність та перспективи*. Випуск 20, 2023. Збірник наукових праць РДГУ. С. 108–115.

7. Філоненко М. М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 334 с.
8. Eysenk H.J., Eysenk S.B. Manual of the Eysenk Personality Inventory / Hans Jurgen Eysenk, S.B. Eysenk. London., 1964
9. Regina Molnár, Tibor Nyári, Anikó Hazag, Adriána Csinády, Péter Molnár Career choice motivations of medical students and some characteristics of the decision process in Hungary. *Central European Journal of Medicine*. 3(4). 2008. P. 494–502.